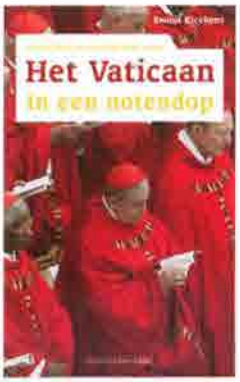
EWOUT KIECKENS, *HET VATICAAN IN EEN NOTENDOP.*
(BERT BAKKER: AMSTERDAM 2007), 156 BLZ., PRIJS € 9,95.

Het Vaticaan spreekt velen tot de verbeelding. Een omwald voorstadje van een van de oudste hoofdsteden ter wereld als autonoom land - het is bijna onvoorstelbaar. Theoretisch onvoorstelbaar vanwege grote vragen: heeft een spiritueel leider wel territoriaal bezit nodig? Praktisch onvoorstelbaar omdat echte autonomie, laat staan autarkie, welbeschouwd natuurlijk onmogelijk is. Hoe zit het, immers, juridisch met de achtervolging van een zakkenroller over het Sint Pietersplein? Water, stroom, riolering, afval - ondenkbaar dat de Mons Vaticanus in al zijn noden zelfvoorzienend is.
Hoe vreemd de situatie is bleek mij onlangs in een Romeins klooster, kilometers van de Sint Pieter en op een steenworp van de Italiaanse Senaat. De pater die het klooster beheert vertelde dat zijn orde geen eigen zeggenschap heeft over hun gebouwen: alles wordt beheerd vanuit het Vaticaan. Inkomsten uit beddenverhuur gaan die kant op, kosten voor een lekkende regenpijp moeten daar gedeclareerd.
Over dit soort, en vele andere, typische situaties schreef Ewout Kieckens een zakboekje dat beoogt uit te leggen hoe het zit en hoe dat gekomen is. De lezer maakt een wandeling door het dorpje achter de palissaden: apotheek, parochiekerk, supermarkt. De hiërarchie wordt uitgelegd, invloeden op de wereldpolitiek komen langs (druk diplomatiek verkeer, wel een stoel bij de VN, geen stemrecht). Uit schaarse gegevens wordt het huishoudboekje van het Vaticaan geduid: zoveel miljoen per jaar aan giften, zoveel kost de *Osservatore Romano*, etc. Het is een aardig weetje, dat het pauselijk kunstbezit van letterlijk onschatbare waarde wordt geacht, en dat het daarom voor slechts... een eurocent op de balans staat!
Kieckens spreek *ex cathedra*. Hij publiceerde al eerder uitgebreider over het Vaticaan, en het is te merken dat hij verstand van zaken heeft. Soms blijft de lezer weinig geholpen achter: de vele bestuursorganen die onder de paus ressorteren blijven, zelfs met een organogram, een brij van namen en verantwoordelijkheden. Veel vlotter en inzichtelijker komen de gang van zaken bij de Musea en het Vaticaanse mediabeleid voor het voetlicht. Ook de rituelen rond een pausverkiezing worden duidelijk beschreven. Kieckens spreekt daarbij terecht uit wat iedere Vaticaanvolger al jaren dwars zit: de rook is nooit zwart of wit, maar altijd onveranderlijk grijs. Kieckens is gedistantieerd genoeg om kritiekpunten te bespreken. De vriendjespolitiek (Wojtyla benoemde achter elkaar Polen op sleutelposities) wordt genoemd, maar ook vriendelijk ingebed in een kwaliteit die met diezelfde (Italiaanse!) bestuurscultuur te maken heeft: flexibiliteit. De notoire traagheid van het Vaticaan als het gaat om reacties op ontwikkelingen in de buitenwereld blijkt iets waar men vooral trots op is: de Kerk heeft gelijk, nu en over duizend jaar. Onzin dus om steeds met dagelijkse beslommeringen bezig te zijn.
Het gordijn van mysterie dat rond de wallen van Vaticaanstad hangt: geheime geschriften, geheime kamertjes, geheime contacten tussen ingewijden wordt slechts af en toe beroerd. Een fraudezaak met een lijk onder een brug in Londen wordt besproken, net als de dood van de Zwitserse Gardist enkele jaren geleden. Dat daar zaken onverklaard blijven en geruchten gaan, soit. Voor de complotten wordt u doorverwezen naar Dan Brown en diens vakgenoten. Wie feiten zoekt, leze Kieckens.

Siward Tacoma

BENOÎT MATER, *HET TERRACOTTA LEGER VAN XI'AN. SCHATTEN VAN DE EERSTE KEIZERS VAN CHINA.*
(WAANDERS: ZWOLLE 2008), 184 BLZ., PRIJS € 24,95.

Deze catalogus is uitgebracht ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in het Drents Museum in Assen. De expositie vormt een onderdeel van het project 'Go China! Assen-Groningen' dat tot 23 november 2008 voortduurt in het Groninger Museum.
De grafvondsten van verschillende Chinese keizers worden in de catalogus beschreven. De meeste aandacht gaat uit naar de terracotta soldaten en andere vondsten uit het grafcomplex van Qin Shi Huangdi, de *Eerste Keizer* van China (221-206 voor Chr.). Ook is er aandacht